

Södertörns högskola

Examensarbete 15 hp | Utbildningsvetenskap C | Hötterminen 2011

Lärrutbildning med interkulturell profil mot fritidshem 210hp

Fritidspedagogens syn på samverkan med lärarna

Av: Magie Esber

Handledare: Karin Ehrlén

Abstract

Title: The Leisure pedagogues view on interaction with teachers in school

Author: Magie Esber

Mentor: Karin Ehrlén

Term: Autumn 2011

I have in my thesis examined what a leisure pedagogue does in school. I have asked the questions how it is with interaction between leisure pedagogues and teachers according to policy documents and according to the interviews I did with three professionals.

In the literature part I began by describing the historical background to the after-school and leisure pedagogue profession until the new teacher education in 2011th.

My theory section, in previous research and theory, focuses on interaction between leisure pedagogue and teacher.

In the research part I describe the interviews I did with three leisure pedagogue on three separate occasions. The results show that there are variations in the profession and that the interaction takes place if the teacher and the principal want. Also that reality is not as it is written in all policy documents.

In my conclusion and discussion I talk about the leisure pedagogue's competence, interaction and life skills for a discussion on how it looks according to the leisure pedagogues I interviewed, but also based on previous literature that I have also mentioned. I am here writing about the answer to my questions that I partly have been able to answer based on my investigation.

Keywords: leisure pedagogue, history, life skills and interaction

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Historisk bakgrund	6
2.1 Arbetsstugor och eftermiddagshem till fritidshem.....	6
2.2 Fritidshem – skola – samverkan.....	7
2.3 Lärarutbildningen 2000 – talet.....	8
3. Syfte	10
4. Tidigare forskning och teori	10
4.1 Tidigare examensarbete.....	10
4.2 Samarbete och samverkan.....	11
4.3 Fritidspedagogyrket.....	12
4.4 Livskunskap och informellt lärande.....	13
4.4.1 Livskunskap = informellt lärande?.....	14
5. Frågeställningar	16
6. Metod	17
6.1 Bearbetning av styrdokument.....	17
6.2 Intervju som metod.....	17
6.3 Förberedelser.....	18
6.4 Etisk diskussion.....	18
6.5 Urval.....	19
6.6 Bearbetning av intervjuerna.....	19
7. Resultat	20
7.1 Styrdokument.....	20
7.2 <i>Sammanfattning och min analys</i>	21

7.3 Resultat och analys av intervjuerna.....	22
7.3.1 Samarbete och samverkan.....	22
7.3.2 <i>Sammanfattning och min analys</i>	23
7.3.3 Fritidspedagogens roll och kompetens.....	24
7.3.4 <i>Sammanfattning och min analys</i>	25
7.3.5 Livskunskap och informellt lärande.....	25
7.3.6 <i>Sammanfattning och min analys</i>	27
8. Slutsats	28
9. Diskussion	30
9.1 Metoddiskussion.....	30
9.2 Samverkan som uppdelning.....	30
9.3 Kompetens.....	32
9.4 Livskunskap och informellt lärande.....	34
9.5 Avslutande tankar.....	35
10. Referenslista	36
11. Bilaga 1	38
12. Sammanfattning	39

1. Inledning

Det har pågått diskussioner om vad en fritidspedagog har kompetens för att göra i skolan. Detta har skapat debatt om fritidspedagogyrket. Det som delvis fick mig att vilja göra denna undersökning var ett debattinlägg i Göteborgs-Posten av Anders Widman, som publicerades den 6 juli 2011. Detta inlägg handlar om att fritidspedagoger inte längre har behörighet att undervisa i skolan. De får heller ingen lärarlegitimation efter högskoleutbildningen. Det är under skoltiden som fritidspedagogen hjälper läraren mestadels genom att exempelvis komplettera skolan med praktiska övningar menar Widman. Detta för att underlätta det dagliga arbetet som en lärare har och dessutom är det ett tillfälle för fritidspedagogen att använda sin kunskap med barnen. I artikeln menar Widman att beslutet om lärarlegitimationen som Jan Björklund och hans lagskrivare tog, var ett väldigt oklokt beslut. Detta okloka beslut påstår Widman kommer leda till att fritidspedagogen kommer att vara skolans *bottenskrap*. Detta är något väldigt dåligt anser han, då dagens fritidspedagoger är integrerade i skolundervisningen. Avslutningsvis säger Widman att alla utbildade fritidspedagoger kan skaffa lärarlegitimation genom mer utbildning (Widman 2011). Detta inte som fritidspedagog då man utbildar sig i något ämne och blir då lärare i det ämnet.

I samband med detta så togs det upp att lärarutbildningen mot fritidshem höstterminen 2011 kortas av med ett halvt år för dem som börjar 2011. Den blir då bara tre år (180 högskolepoäng) och inte tre och ett halvt år (210 högskolepoäng) som den var innan (se exempelvis Södertörns Högskola 2011). Detta kan medföra att fritidspedagogens status sjunker, då de nu har kortare utbildning än lärarna. Kan det också medföra att samarbetet mellan fritidspedagog och lärare blir sämre om den ena har lägre status än den andra?

Vad ska en fritidspedagog göra i skolan när den inte har behörighet att lära ut? Ska fritidspedagogen hjälpa läraren, ska fritidspedagogen vara med i klassrummet eller ska den ha en egen grupp utanför klassrummet? Problemet är att det redan i olika styrdokument finns skrivet vad all fritidspersonal ska göra men inte uttryckligen vad just en fritidspedagog ska göra. Ett ytterligare problem är att när man väl vet vad man ska göra, hur ska man då få det att fungera? Kanske är samverkan mellan lärare och fritidspedagog en lösning på detta problem? Är det så kallade arbetet med *Livskunskap*, där man bland annat gör olika praktiska övningar kanske en sorts samverkan som kan användas av fritidspedagoger?

2. Historisk bakgrund

Detta avsnitt börjar med hur framväxten av fritidshemmet såg ut och fortsätter sedan med framkomsten av fritidspedagogyrket. Detta för att synliggöra hela perspektivet på fritidshemmet och fritidspedagogyrket i verksamheten.

2.1 Arbetsstugor och eftermiddagshem till fritidshem

Arbetsstugan, som uppkom under 1800-talet var först och främst för att få bort barnen från gatorna. Det var en plats barnen kunde gå till när de inte var hemma. Barnen skulle arbeta och förstå innebörden med att arbeta. De skulle dessutom få ökad disciplin och flitighet (Johansson 2011, s. 82-83).

Den första arbetsstugan stod klar den 25 januari 1887 i Stockholm. Idén om arbetsstugorna kom från en förskollärare vid namn Fridtjuv Berg. Sedan den första arbetsstugan invigdes, ökades antalet arbetsstugor i församlingarna runt om i Stockholm. I dessa stugor fick barnen arbeta och laga mat. Lokalerna för arbetsstugorna var ofta i anslutning till församlingens skola. Tanken med dessa stugor var att fylla tiden mellan föräldrarnas arbetstid och barnens skoltid (Rohlin 2000, s. 38-39).

Hierta-Retzius påstod, enligt Rohlin (2000) att skolan var för mycket teori för barnen. Därför skulle dessa stugor balansera ut det teoretiska med det praktiska så att barnen utvecklades både psykiskt och fysiskt (Rohlin 2000, s. 40). De som var anställda i stugorna var oftast unga flickor som var oberoende av inkomst, även yrkeslärare sökte sig hit. Det fanns anställda yrkeslärare i alla arbetsstugor i Stockholm i början på 1930-talet (Rohlin 2000, s. 43). Lärarna kunde redan då hoppa mellan verksamheterna – mellan arbetsstugan och skola för att fylla ut personalen. Det började ske kompletteringar i verksamheterna som att exempelvis ha läxläsning på skolans bibliotek (Rohlin 2000, s. 44).

När Socialdemokraterna fick politisk makt under 1930-talets början ändrades mycket i arbetsstugorna. Detta var inte ett ställe för bara fattiga barn längre. Detta tack vare bidrag från staten som infördes 1944, vilket medförde också att arbetsstugorna bytte namn till eftermiddagshem. Här var det öppet efter skolan för alla barn (Johansson 2011, s. 83). Dessa eftermiddagshems skyldighet var att under mitten på 1900-talet se till att barnen gjorde sina läxor, och för detta behövdes speciella fröknar (Rohlin 2000, s. 37). Valsegern för Socialdemokraterna gjorde det möjligt för arbetsstugorna att förändra och utveckla deras karaktär och ideriktning. Alva Myrdal skrev ner en vision som påverkade daghemmen, arbetsstugorna och eftermiddagshemmens utveckling:

Vad barnen för sin fritid behöva är närmast två ting: läsläsning och rekreativsmöjligheter (Rohlin 2000, s. 46)

Denna rekreationstanke uppstod under 1930 – och 1940-talet för att barnen i arbetsstugorna arbetade. Barnen behövde vila då de gått i skolan hela dagen. Det räckte att de jobbade i skolan, fortsätter Myrdal. De aktiviteter som nu skedde på eftermiddagshemmen skulle inte längre vara arbete utan mer rekreation, exempelvis teater, musik och slöjd (Rohlin 2000, s. 47-48). Tack vare detta införande av rekreationstanken så kom ett starkt krav på att de som jobbade i dessa eftermiddagshem var tvungna att ha en utbildning som är anpassad till barnen i låga åldrar. Lärarinnorna protesterade och sa att deras utbildning inte var anpassad för yrket som krävdes. Det var då det moderna fritidshemmet började växa fram och området eftermiddagshem fick en egen utbildning (Rohlin 2000, s. 52). Denna grundutbildning som formades var för fritidspedagoger som startade först i Norrköping år 1965, trots att efterfrågan om detta fanns innan. Denna utbildning fick också en läroplan som hamnade i "Läroplan för yrkesskola, 1965". Grundutbildningen handlade om barn i lägre åldrar och terapiverksamhet i äldreomsorgen. 1988 var det år som fritidshemmen fick ett eget pedagogiskt program (Rohlin 2000, s. 52-54).

2.2 Fritidshem – skola – samverkan

Det var den stora SIA-utredningen (skolans inre arbete) år 1974 som fick fart på samverkan mellan barnens fritid och barnens skolmiljö. Utredningen hade då en stor betydelse för fritidshemmen. Den ledde till att dagens moderna fritidshem kom till. Denna samverkan som skulle ske var för att vuxnas olika erfarenheter och kompetenser skulle ge betydelse för barnens utveckling. Det var bättre om man var fler som samarbetade kring att utveckla barnen, än om man var ensam. Fritidshemmet kom i slutet av 1980-talet in i skolan för att göra övergången mellan skola och fritidshem under dagen enklare för barnen (Rohlin 2000, s. 55-56). Målet var att lärare och pedagoger skulle arbeta i arbetslag så att de tillsammans hade ansvar för barnens hela dag (Johansson 2011).

Det uppstod mycket kritik hos både lärare och fritidspedagoger angående samverkan. Fritidspedagogerna började ofta sin arbetsdag senare på dagen vilket gjorde att ett förslag togs 1985, om att fritidshemspersonalen skulle vara med i skolans arbetslag under skoltid. Fritidspedagogerna tog i vissa kommuner hand om de fria aktiviteterna, men var till största delen aktiva på fritidshemmen (Rohlin 2000, s. 57). Det var i samband med denna integrering som regeringen 1989 tillkallade en kommitté. Denna kommitté skulle föra skola och fritidsverksamheten närmare varandra. I och med detta så började samverkan och närmandet av verksamheterna ge positiva erfarenheter (Rohlin 2000, s. 59).

Kommittén skrev att samverkan verkligen behövs både i skolan och på fritidshemmet då de har samma barn genom hela dagen. Samverkan behövs för att tillsammans hitta lösningar på de uppdrag de båda verksamheterna har (Johansson 2011, s. 87). Det uppstod även svårigheter med denna samverkan. I en rapport skrevs, enligt Rohlin, att problemet var att få tid avsatt för gemensam planering. Samverkan var inte ömsesidig då fritidspersonalen gick in i skoltid och var där och hjälpte till medan lärarna inte gick in i fritidshemmen (Rohlin 2000, s. 62). Det var då som Kommittén föreslog att fritidsverksamheten också ska utgå från Läroplanen 1994, och svaret på vad en fritidspedagog ska göra under förmiddagen är besvarad (Rohlin 2000, s. 63). Fritidspedagogen ska nu exempelvis vara med i klassrummet och även ha samverkan med läraren.

2.3 Lärarutbildningen 2000- talet

I samband med den stora ändringen i hela lärarutbildningen 2001, där alla tidigare åtta grundexamina slogs ihop, fick alla åtta *Lärare* som gemensam beteckning (Johansson 2011, s. 89). Denna förändring i lärarutbildningen innebar en stor förändring, från att ha gått en ett-årig utbildning till att nu gå tre och ett halvt år som enbart är för inriktning mot fritidshem. Det som då skedde var att namnet fritidspedagog på högskolan inte fanns kvar, numera skulle det heta *Lärare med inriktning mot arbete i fritidshem* (Johansson 2011, s. 90). Detta för att man kan jobba både på fritidshem och skola, fortsätter Johansson. Han avslutar och säger att namnet Fritidspedagog återkom igen i utbildningen 2010 vilket gjorde att yrkets pedagogiska profil förstärktes (Johansson 2011, s. 90).

Fritidshemspersonalen får under 2000-talets början en egen och speciell inriktning i deras utbildning. Som exempelvis på Södertörns Högskola heter: Interkulturell lärarutbildning mot fritidshem. I den ingår förståelse för barns sociala utveckling, välbefinnande och identitetsbildande. Det ingår även en kurs som handlar om Konflikthantering. Utbildningen ”är en bred, tvärvetenskaplig och forskningsanknuten utbildning som ger en rymlig kunskapsbank för att kunna ta vara på barnens alla intressen” (Södertörns Högskola 2011). I och med ytterligare förändring i den nya lärarutbildning mot fritidshem som kom att börja höstterminen 2011, kortades fritidspedagogernas studietid av med ett halvt år och därmed är fritidspedagogens utbildning numera tre år (Södertörns Högskola 2011).

Samma år (2011) så beslutades det om en ny skollag där fritidspedagoger inte får lärarlegitimation efter sin utbildning. Motivet till att införa detta var för att öka läraryrkets status och utvecklingen och dessutom kvaliteten på verksamheten. Det som gäller för att få en lärarlegitimation är att man som lärare eller förskolelärare går det så kallade *introduktionsåret* där de får jobba motsvarande under ledning av

en mentor i ett år (se *Läraryftet II* nedan). Efter detta ska rektorn skriva en bedömning om man är lämplig för yrket så man sedan kan ansöka om legitimationen (Skolverket 2011b). I och med detta så blev det uppror från fritidspedagogerna då de anser att deras yrke inte tas på allvar i denna nya skollag. Det är bara lärarna som får denna lärarlegitimation (Olsson 2011). I artikeln gjord av Olsson i DN 2011 så skrivs det att en protestlista gjordes i samband med detta och skickades in till utbildningsdepartementet. Där sekreteraren på departementet påstår att de som inte får lärarlegitimation efter utbildning kan göra det så kallade *Läraryftet II* och därmed få behörigheten till lärarlegitimationen (Olsson 2011). Skolverket (2011a) skriver om det så kallade *Läraryftet II – en väg till ämnesbehörighet*. Enligt denna satsning som kommer ske i början på 2012 så kan alla som har tagit lärarexamen delta för att få behörighet till lärarlegitimationen. Fritidspedagogerna räknas här också med men de får läsa praktisk-estetiska kurser istället för de andra kurser som lärarna läser (Skolverket 2011a). Så fritidspedagoger har chans att få lärarlegitimation, vilket gör att de får behörighet att undervisa i skolan och på fritidshemmen men då som lärare i det skolämne de läst i detta *Läraryft II*.

3. Syfte

Syftet med denna uppsats är att belysa hur utvalda fritidspedagoger ser på samverkan med lärarna och sedan belysa skillnaden från vad de säger och vad som står i styrdokumentet. Detta med hjälp av de tre områden som jag valt: samarbete och samverkan, fritidspedagogens roll och kompetens och livskunskap och informellt lärande. Att med stöd av tidigare forskning, mina intervjuer, styrdokument och frågeställningar få svar på detta.

4. Tidigare forskning och teori

I detta avsnitt finns det litteratur som behandlar samma ämne som i min undersökning. Det börjar med ett kapitel om ett tidigare examensarbete inom liknande område sedan ett kapitel om samarbete och samverkan (teori) sedan ett kapitel om fritidspedagogyrket, det avslutas med ett kapitel om livskunskap och informellt lärande.

4.1 Tidigare examensarbete

Alexander Sundström (2007) har skrivit en studentuppsats som heter: Vad gör en fritidspedagog i skolan? Han jämförde bland annat verkligheten med Läroplanen 1994 (Skolverket 2006) och Allmänna råd och kommentarer (Skolverket 2007), utifrån vad en fritidspedagog har för ansvar i skolan. Han tar upp samverkan och att det verkligen bör finnas mellan lärare (skola) och fritidspedagoger (fritidshem), men att det inte alltid finns. Han skriver att det finns otydligheter vad samverkan kan vara (Sundström 2007). Hans syfte var att synliggöra vad för ansvar en fritidspedagog har i skolan. Han diskuterade två fritidspedagogers schema och om de är schemalagda under skoltid. Huvudpunkten i hans uppsats är ansvarsfördelningen mellan lärare och fritidspedagoger, med fokus på fritidspedagogen. Han går även in på lokala arbetsplaner. Han påstår att rollen som fritidspedagog kanske försvinner i skolan då det inte finns något skrivet ansvar för fritidspedagogen i några Läroplaner (Sundström 2007).

En fråga som dök upp i hans reflektioner var om fritidspedagogernas arbetsuppgifter i skolan finns med i deras yrkesprofession? (Sundström 2007). Denna fråga kommer jag diskutera i min diskussion. Hans syfte är vad en fritidspedagog har ansvar över i skolan och min handlar om vad fritidspedagoger anser om samarbetet med lärarna, så det är lite annorlunda syften men vissa ämnen som diskuterar ligger inom liknande områden – såsom samverkan och fritidspedagogens kompetens.

4.2 Samarbete och samverkan

I detta kapitel så tar jag upp en teori som handlar om samverkan, vad det är och vad man kan få ut av att ha samverkan och samarbete mellan lärare och fritidspedagoger.

Ordet samverkan betyder, enligt Inge Johansson ”att en eller flera parter gör något som innebär någon grad av gemensam måluppfyllelse”. Johansson anser att tanken bakom att ha samverkan är om fler inser att det finns ett behov av att tillsammans göra något gemensamt. Samverkan är inte en relation fortsätter han, den säger inget om gruppdynamiken mellan de olika personerna. En bra och god samverkan är att man inom gruppen tar hänsyn till alla synpunkter och dessutom kunna kompromissa när det så behövs. Oftast är det att man försöker nå upp till ett mål som inte kan nås om man är ensam. Johansson säger att det man också kan göra i samverkan är att lösa konflikter på något som man gemensamt inte anser är bra och som man gemensamt bestämmer är viktigt (Johansson 2000, s. 194-195).

Johansson jämför samverkan med en bilist som vill komma in i en bilkö. För att få komma in så måste man samverka och ge signal. Sedan ta hänsyn till dem som är i bilkön. De som är i kön försöker sedan samarbeta och släppa in den som vill in. Det handlar om koordinering, som behövs i samverkan (Johansson 2000, s. 195).

Samverkan kan göra att det trots samarbete blir en uppdelning där varje part gör sitt och går efter sin egen kompetens, påstår Johansson. Sedan kan det vara tvärtom, man försöker hjälpa varandra för att det kanske inte alltid fungerar att alla gör sitt, att man helt enkelt ger och tar. Det som gör att samverkan fungerar är att de olika parterna bör känna till varandras yrkeskompetens, annars kan samarbetet bli svårt att genomföra. Samverkan kan lätt leda till revirtänkande mellan lärare och fritidspedagoger, enligt Johansson, då man är rädd att någon ska ta sitt jobb (Johansson 2000, s. 212). Johansson påstår att vi idag inte har så mycket kunskap om hur samverkan påverkar yrkeskunskapen. Han säger också att samverkan kan hjälpa till att alla som jobbar i skolan och har samverkan kan få bredare kunskap om hela verksamheten och dessutom mycket mer förståelse för andras kompetenser i verksamheten (Johansson 2000, s. 213)

Enligt Pihlgren så samarbetar fritidspersonalen med skolan i de så kallade arbetslagen för att stödja barnen på skoltid (Pihlgren 2011, s. 18). Rohlin säger att en bra kontakt mellan lärare och fritidspedagoger är positivt och mer utvecklande för eleverna. Att man som fritidspedagog och lärare

diskuterar, fortsätter hon, med varandra vad som är bra för varje elev som individer – vad eleven behöver. Rohlin påstår att detta särskilda behov som en elev kanske behöver kan få stöd hos fritidspedagogen om det inte finns tid under skoltid (Rohlin 2011, s. 134). Rohlin säger att i utvecklade verksamheter så kan fritidspedagoger och lärare arbeta tillsammans för de vet vad var och en har för kompetenser (Rohlin 2011, s. 138).

4.3 Fritidspedagogyrket

Fritidspedagogen är inte längre vid sidan om skolan, utan i den. Det är som att yrket försvinner mer och mer och fritidspedagogen lämnar sin verksamhet. Detta har flera fritidspedagoger svårt med, då deras yrkesidentitet verkar försvinna och delas upp och dessutom hotas av lärarna. Hansen påstår att fritidspedagogerna börjar vara mer i skolan om de så har en samverkan med personalen eller inte (Hansen 2000, s. 112-113). Vad ska då en fritidspedagog göra i skolan? Denna fråga är komplicerad och får många fritidspedagoger att bli frustrerade, enligt Hansen, då fritidspedagogens kompetens som tidigare funnits med i fritidshemmen numera inte används i skolan (Hansen 2000, s. 117, 119).

Tack vare förändringen i lärarutbildningen 2001 (Johansson 2011) så finns nu fritidspedagogens kunskap med i inriktningar och specialiseringar. Detta skulle göra att på sikt så skulle skillnaden i status och lönevillkor försvinner mellan lärare och fritidspedagoger menar Hansen. Därmed kommer samverkan ske mer smidigt då dessa skillnader är borta. Det dyker ändå upp särskiljning, trots samverkan så hamnar fritidspedagogen vid sidan om skolan. Fritidspedagoger är då utanför skoldagen för det mesta trots deras lärarutbildning (Hansen 2000, s. 120-121). Det handlar i stort sätt, enligt Hansen, om att det sker en varvning mellan teori och praktik, där läraren tar hand om det teoretiska medan fritidspedagogen tar det praktiska. Dessa två kompletterar varandra som exempelvis i ett temaarbete (Hansen 2000, s. 125).

Hippinen fortsätter på Johanssons (2011) beteckning *Lärare med inriktning mot fritidshem*, och påstår att dessa lärare klart och tydligt ska utgå från barnets helhetsperspektiv (Hippinen 2011, s. 47). Detta gör att betydelsen för denna nya beteckning verkligen har en stor betydelse, då man som fritidspedagog också är lärare. Lärare med inriktning mot fritidshem har en massa olika uppgifter genom hela skoldagen och sen på fritidstiden, vilket gör att man har olika roller (Hippinen 2011, s. 44). Ursberg, enligt Hippinen, säger att fritidspedagoger både har informellt och formellt lärande, då de har allt från samlingar till skapande aktiviteter med barnen under hela dagen (Hippinen 2011, s. 40). Enligt Pihlgren,

har fritidspedagogen av tradition fokus på det informella lärandet medan klassläraren har fokus på det formella. I det informella lärandet är fritidspedagogen bara en som deltar, oftast ses fritidspedagogen som en förebild i en situation där eleverna själva deltar och skapar erfarenheter. Detta i exempelvis den fria leken eller på rasterna (Pihlgren 2011, s. 22-23). Fritidspedagogen kan ha flera roller. Hansen har definierat fritidspedagogens bidrag till skolan under två kategorier:

- 1) Att arbeta med grupprelationer och med barnens övergripande sociala och allmänna utveckling eller, sammanfattat i det uttryck som ofta används idag, den sociala kompetensen och
- 2) Att arbeta i praktiska och konkreta sammanhang med barns lärande med utgångspunkt i det erfarenhetsbaserade lärandet (Hansen 2000a, s. 140).

Hansen säger att en fritidspedagog inte alltid själv vet vad de har kompetens till att göra, och har då svårt att säga vad det är de ska göra utanför deras vanliga miljö, det vill säga utanför fritidshemmet. I fritidshemmet brukar de ha hand om omsorg och pedagogisk verksamhet för barnen vilket inte tas till vara på i klassrummet (Hansen 2000a, s. 140). Det handlar om, som Rohlin tog upp, att läraren ska få kunskap om fritidspedagogens kunskap och tvärtom och det via samarbete och samverkan (Rohlin 2011, s. 138).

Enligt Fröman & Johansson (2011) så ska en fritidspedagog inte längre framställas som ett ”plåster” i skolan, där lärarna har använt fritidspedagogerna för att täcka upp - då de exempelvis vill ha halvklasser. De anser att detta försämrar kvaliteten på verksamheten då fritidspedagogen senare på skoldagen är trött (Fröman & Johansson 2011, s. 89-90). Hülphers påstår att yrket fritidspedagog idag har blivit ett kompletterande yrke (Hülphers 1998, s. 66). Han fortsätter och säger att man måste ha rätt kompetens till det man då ska komplettera, här avses skolämnen. Detta gör, enligt honom, att lärare och fritidspedagog kan byta roller lättare och ersätta varandra (Hülphers 1998, s. 66).

4.4 Livskunskap och informellt lärande

Detta avsnitt tar jag upp för att fritidspedagogens kompetens kan användas i *Livskunskap*, där fritidspedagogen hjälper barnen att exempelvis utvecklas socialt och utvecklas i grupp. I och med att jag har med detta kapitel så påstår jag dock inte att Livskunskap finns i alla skolor eller att det finns som ett ämne i skolan. Livskunskap används i de två skolor jag har varit och intervjuat. Det är ett exempel på

samverkan och kan användas som ett arbetssätt eller i vissa fall som ett ämne. Avslutningsvis så tar jag upp ett kapitel om livskunskap som formellt lärande.

Sevéus diskuterar Livskunskap i sin bok där han skriver att han stötte på ordet Livskunskap för första gången år 2000. Han säger att då han stötte på ordet så fick han en uppfattning om att det borde finnas mer saker som ska läras ut på skolan utöver de vanliga skolämnena (Sevéus 2010, s. 11). Ett område där man inte sitter och läser, teoretiskt, utan man gör något praktiskt exempelvis teater. I riksdagshandlingar, enligt Sevéus, så handlar Livskunskap om mobbning, våld och kränkningar. Den största biten handlar om relationer och den sociala kompetensen. Dessutom att arbetet med Livskunskap kan ge instrument till elever för hur man ska agera med andra människor (Sevéus 2010).

Livskunskap skall också innehålla det som Jönsson skriver enligt Sevéus ”jämställdhet, diskriminering och mänskliga rättigheter”(Sevéus 2010, s. 67). Sevéus avslutar med att ta upp några nyckelord som dykt upp i motioner som haft Livskunskap som rubrik; ”meningssökande, instrument, respekt, demokrati och självkänsla” (Sevéus 2011, s. 195-197). Det som man däremot skall akta sig för när det gäller Livskunskap är att trots det goda syftet kan det leda till motsatt effekt för barnet, varnar Löfstedt i en artikel (Löfstedt 2011).

4.4.1 Livskunskap = informellt lärande?

I detta avsnitt diskuteras vad informellt lärande är och om det bara sker informellt lärande i livskunskapen. Sist kommer Kimbers SET som ett exempel på livskunskap som formellt och informellt lärande.

Vad är informellt lärande? Lärarförbundet (2005) säger ” Informellt lärande kan framstå som en biprodukt som uppstår samtidigt som man gör något annat” (Lärarförbundet 2005, s. 21). Livskunskap är inte bara informellt lärande utan också formellt lärande. Lärarförbundet påstår att det formella och informella lärandet kan ske samtidigt, ett exempel är när en lärare går ut i skogen och har undervisning. Syftet med att vara i skogen är inte bara att eleverna ska lära sig om naturen. Det handlar också om att kunna samarbeta och bilda ett bättre klimat i klassen, det är denna bit som är det informella lärandet - läraren är bara där som stöd när eleverna själva skapar erfarenheter om exempelvis samarbete och kamratskap (Lärarförbundet 2005, s. 21). Det formella lärandet sker oftast i skolan och i undervisningen. Birgitta Kimber pratar om Livskunskap som en undervisning och tar upp det hon har fram arbetat, som kallas SET (social och emotionell träning). Hon säger att det som lärs ut på dessa lektioner bör läras ut

även i alla andra lektioner och aktiviteter (Kimber 2009, s. 31). Begreppen social och emotionell kompetens betyder att man ska kunna förena kunskap, känslor och beteenden till en enhet för att sedan nå ett eller flera specifika mål. Detta i både grupp och individ nivå (Kimber 2009, s. 28). De personer som har en bra social och emotionell kompetens har det enklare att klara sig i livet än de som inte har det, påstår Kimber (Kimber 2009, s. 102). I Kimbers bok så diskuterar hon Livskunskap/Livsviktigt som praktiska exempel på SET. I denna undervisning så ska man som pedagog lära barnen och hjälpa de förbättra och bygga på sin sociala och emotionella kompetens. Att hjälpa de utvecklas och själva ta ansvar och kunna tänka på hur de ska agera i situationer.

Det man måste tänka på när man ska ha dessa livskunskapslektioner är att det ska börja litet, 30 min en gång i veckan och sedan öka till två gånger i veckan så att det tränas regelbundet. Programmen SET, livskunskap och livsviktigt, sträcker sig från åldrarna sex till arton. De fem moment som måste tränas regelbundet är; självkännedom, att hantera sina känslor, empati, motivation och social kompetens (Kimber 2009, s 106).

Kimber vill att man följer hennes program i en viss ordning för bästa resultat. Hennes SET visar att Livskunskap inte bara är informellt lärande utan att det också är formellt lärande som lärarna eller fritidspedagogerna kan hålla. Detta i klassrummet och i alla andra ämnen som kan även de genomsyras av SET. Så livskunskap är informellt och formellt, kan användas i skolan och på fritidshemmet och praktiskt och teoretiskt (då exempelvis Kimber har en mall man skall följa). De som ska undervisa i detta program, enligt Kimber, är alla pedagoger på skolan men helst fritidspedagoger och lärare då bådas kompetens kan användas i livskunskap och SET och att de ska tillsammans samarbeta för bästa resultat (Kimber 2009, s 208).

5. Frågeställningar

De frågor som jag kommer ställa och undersöka i denna uppsats är:

- Hur går samverkan till mellan lärare och fritidspedagoger och mellan skola och fritidshem?
 - a) Vad säger styrdokumentet, läroplaner?
 - b) Vad säger de tre fritidspedagogerna som jag har intervjuat?
 - c) Finns det någon skillnad mellan vad som skrivs i styrdokument/läroplaner och vad de tre fritidspedagogerna säger om sin vardag?

6. Metod

För att besvara mina frågeställningar så har jag läst och arbetat mig igenom de två Läroplanerna (Skolverket 2006, 2011) som varit aktuella för fritidspedagoger men även Allmänna råd och kommentarer för fritidshem (Skolverket 2007). Kontexten jag kommer hålla mig till när jag besvarar frågorna b och halva c är fritidspedagogens syn. Jag har intervjuat två fritidspedagoger och en fritidspedagog/lärare för att se vad de anser om samverkan med lärarna men också vad en fritidspedagog gör i skolan. Detta gjordes på två olika skolor vid tre olika tillfällen. Det blev inga fler intervjuer på grund av tidsbrist. Jag har gjort en så kallad kvalitativ undersökning, där jag som nämnts ovan, intervjuar och tolkar intervjuerna (Patel 2003, s. 14).

6.1 Bearbetning av styrdokument

Jag valde att gå inom de två läroplanerna och allmänna råden för att det är dessa som en fritidspedagog och alla som jobbar på ett fritidshem skall arbeta och gå efter (Hippinen 2011). Processen gick till så att jag läste igenom Läroplanen 1994 (Skolverket 2006) och Läroplanen 2011 (Skolverket 2011) noga och tog ut det som enligt mig handlar om samarbete och samverkan, detta för att kunna besvara min frågeställning. Jag använder mig också av Allmänna råd och kommentarer (Skolverket 2007) för att även där se vad som sägs vara samverkan mellan lärare och fritidspedagoger. Här har jag också tagit det som jag anser vara passande till min undersökning.

6.2 Intervju som metod

Jag valde intervju som ett sätt att få svar på mina frågor för att det känns som att jag får en bredare verklighetsbild av hur det kan se ut i verksamheten istället för att bara läsa om det. Syftet med dessa intervjuer är att försöka besvara frågorna b och c. Kvalitativa intervjuer, som jag valt att använda mig av, ger den intervjuade möjlighet att själva svara på frågorna mer fritt och på sitt eget sätt.

Patel säger att struktureringen är viktig, där jag som intervjuare ställer mina frågor i en viss ordning. Den ordningen som passar just den jag intervjuar, så att det går smidigare, detta kallar Patel för låg strukturering (Patel 2003, s. 78). Syftet med denna sorts intervju, enligt Patel, är att man får se vissa egenskaper hos den man intervjuar som man inte själv kan förutspå, då det är någon annans uppfattning om omvärlden (Patel 2003, s. 78).

6.3 Förberedelser

Jag kontaktade pedagogerna jag skulle intervjua ungefär två veckor innan jag skulle träffa dem. Jag fick tag i två fritidspedagoger som jag kände från min tidigare praktikplats, men jag har bara praktiserat med en av dem. I ett telefonsamtal till var och en så fick de veta att jag skulle ställa frågor om vad de anser om samverkan med lärarna och bokade tid med dem veckan efter. Den sista fritidspedagogen som jag intervjuade tillkom av en slump, då jag hade kontakter i den skolan som den pedagogen arbetade i eftersom jag själv gick där i lågstadiet. Denna fritidspedagog kontaktade jag samma vecka som jag fick en intervju med henne.

Det jag gjorde för att förbereda mig inför intervjuerna var att läsa om fritidspedagogyrket och om samverkan, för jag vet att det skulle komma upp i frågorna. Jag satt sedan i några dagar och tänkte ut frågor som har att göra med samverkan, och kom på några stycken efter några justeringar och bortfall. Frågorna jag ställde, enligt mig, var svåra att missuppfatta då Patel säger att det är en viktig förberedelse (Patel 2003, s. 82). Jag tänkte också på att det är väldigt noga att jag får bra och relevanta frågor (se Bilaga 1 för frågorna).

6.4 Etisk diskussion

När man som forskare ska intervjua personer så bör man ha i åtanke att de också är individer som har rätt till att ha egna åsikter och tankar, och att deras svar är unika. Människan är fri och väljer frivilligt om de vill delta i undersökningen. Det en forskare försöker göra, enligt Kullberg, är att förstå människan utifrån det personen säger och hur personen handlar (Kullberg 2004, s. 61-62).

Även Patel diskuterar hur viktigt det är att tänka på individens frihet (Patel 2003, s. 69). Patel fortsätter och säger att det är viktigt att som forskare tydligt visa vårt syfte med undersökningen och kanske koppla sitt syfte med de mål som personen man intervjuar har. Patel säger också att som forskare ska man säga till den som blir intervjuad vad man ska ha materialet till och att just deras bidrag kan göra en förändring. Dessutom att materialet kommer vara anonymt (Patel 2003, s. 70). Denna viktiga information bör man som forskare ge till personen man ska intervjua innan de deltar i undersökningen (Patel 2003, s.70) så det vet vad de ger sig in på. Alla namn är fingerade i denna undersökning.

6.5 Urval

Jag valde tre fritidspedagoger och två skolor för att jag inte bara ville hålla mig till en skola. Det är trots allt en specifik frågeställning jag försöker besvara (vad en fritidspedagog anser om samverkan med lärarna) så andra skolverksamheter kanske också kan relatera sig till dessa tre fritidspedagoger och dessa två skolor. Ännu en anledning till varför jag inte bara valde en skola var att det kan vara bra att se vad någon annan anser om frågorna jag ställde. Jag har valt att kalla dem för fritidspedagog 1, 2 och 3. Här är en kort introduktion av varje person.

Fritidspedagog 1: Kim 60 år jobbar som fritidspedagog söder om Stockholm. Hon har jobbat som fritidspedagog i ungefär 30 år. Hon är utbildad fritidspedagog och gick ut högskolan i början på 1980-talet, och har uppdaterat sin kompetens genom åren då och då.

Fritidspedagog 2: Hasse 41 år jobbar som fritidspedagog och lärare söder om Stockholm, samma skola som Kim, men på en annan avdelning. Han är utbildad till fritidspedagog och lärare inom svenska och matematik. Han har nu jobbat i två år på samma skolverksamhet, så han är ganska ny i skolvärlden.

Fritidspedagog 3: Jonna 32 år jobbar söder om Stockholm, inte på samma skola som de två andra. Hon är utbildad till fritidspedagog och har jobbat 7 år på samma skolverksamhet, gick då ut högskolan för cirka 7 år sedan, 2004-2005.

6.6 Bearbetning av intervjuerna

Jag gjorde tre intervjuer på tre olika skolor. Jag spelade in dem på en bandspelare och sedan transkriberade jag dem till text på datorn. Detta underlättade för mig när jag skulle analysera resultatet. Dessutom när jag väl har det transkriberat så kan jag enkelt ta ut citat från vad personerna säger. Sedan blir det enkelt att göra det som Patel pratar om att balansera mellan citat och egna kommentarer (Patel 2003, s. 106), så att du som läsare själv får tolka.

Under tiden som jag läste mina tre transkriptioner så har jag markerat det jag anser passat min undersökning och läst det ett flertal gånger. De kategorier som dök upp hos alla när jag intervjuade var: samarbete och samverkan, fritidspedagogens kompetens, livskunskap och informellt lärande. Det är dessa jag valt att utgå ifrån i mitt resultat av intervjuerna.

7. Resultat

Syftet med detta arbete var att undersöka fritidspedagogens syn på samverkan med lärarna och mina frågeställningar. De frågor jag utgick ifrån:

- Hur går samverkan till mellan lärare och fritidspedagoger, mellan skola och fritidshem?
 - a) Vad säger styrdokumentet, läroplaner?
 - b) Vad säger de tre fritidspedagogerna som jag har intervjuat?
 - c) Finns det någon skillnad mellan vad som skrivs i styrdokument/läroplaner och vad de tre fritidspedagogerna säger om sin vardag?

I detta avsnitt redovisar jag de resultat från min första fråga om styrdokumentet, och vad de har att säga om samverkan och samarbete mellan fritidspedagogen och läraren.

7.1 Styrdokument

Läroplanen (Lpo94 och Lgr11) skriver likadant i 3 punkter om vad en fritidspedagog och en lärare ska göra tillsammans och om samarbete och samverkan. Detta dyker upp först under rubriken *Övergång och samverkan*. Där står det i båda Läroplanerna (punkt 1):

Samarbetsformer mellan förskoleklass, skola och fritidshem skall utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande (Skolverket 2006, s. 14, Skolverket 2011, s. 16)

Det står även att detta samarbete ska gå efter de lokala målen och riktlinjerna som finns för varje skola. Fritidshemmet är en egen verksamhet och ska bedrivas som en, men den är emellanåt integrerad med förskoleklassen och skolan (Skolverket 2007, s. 10). Samarbete behövs för att berika elevernas utveckling. I förarbetet med Läroplanen (Lpo94) och Allmänna råd så beskrivs förhållandet mellan fritidshem och skola så här:

Det är fritidspedagogernas och övrig fritidshemspersonals ansvar, att med stöd av läroplanen och de allmänna råden, utforma en lämplig helhet för fritidshemmets uppdrag i samverkan med förskoleklass och skola (Skolverket 2007, s. 12).

Så det är beroende från skola till skola och plats till plats om hur samverkan och samarbetet mellan lärare och fritidspedagoger ska ske eller *om* det ska ske. Men denna punkt säger att det är fritidspedagogen som har ansvar att utforma en helhet, men med lärarna inte själva. Vidare i Läroplanerna så står det även att det inte är fritidspedagogens ansvar att samverkan sker (punkt 2):

Läraren skall utveckla samarbetet mellan förskoleklass, skola och fritidshem (Skolverket 2006, s. 14, Skolverket 2011, s. 16)

Sedan kan man tolka det som att *läraren* även är fritidspedagogen. Den som har det största ansvaret att samverkan väl sker, är rektorn enligt Läroplanerna (punkt 3):

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att: samarbetsformer utvecklas med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja varje elevs mångsidiga utveckling och lärande (Skolverket 2006, s. 17, Skolverket 2011, s. 19)

I Allmänna råd står det att kompetensen som en fritidspedagog ska ha bör innehålla att de ska utveckla det sociala samspelet mellan barnen. De ska också utveckla samspelet i en grupp och därmed också stärka barnens identitet och självkänsla. Dessutom är det viktigt att man kan kommunicera med alla barn som individer och även deras föräldrar (Skolverket 2007, s. 19). Det står även här om samverkan som en viktig punkt i vardagen. Här skrivs det att det måste läggas fokus på tid och utveckling. För att detta ska fungera så måste personalen i fritidshem, förskoleklass och skola få möjlighet till att gemensamt ha en ”planering, uppföljning, utvärdering och reflektion” för att kunna få en utveckling av vardera verksamheten (Skolverket 2007, s. 20). Det är viktigt att personalen utgår från barnets intresse och behov. För att detta ska ske så ska barnet stå i fokus (Skolverket 2007, s. 33).

7.2 Sammanfattning och min analys

Det står i båda läroplanerna att det är rektorn och läraren som har ansvaret att samarbete skall ske, det står inget om fritidspedagogen. Att det är läraren som skall utveckla samarbetet gör att fritidspedagogen nog glöms bort då lärarna och fritidspedagogerna ofta inte samarbetar eller har planering tillsammans. Det står klart och tydligt i båda läroplanerna att ett samarbete mellan de två parterna ”berikar varje elevs mångsidiga utveckling och lärande”(Skolverket 2006, s. 14, Skolverket 2011, s. 16). Fritidspedagogerna kan då vara bra att inkludera och ha samverkan med för att det ska kunna gynna eleven. I Allmänna råd

så är det mer inriktat mot personalen som jobbar i fritidshemmet. Här tas det istället upp vad en fritidspedagog har kompetens att göra. Här står det också att man ska lägga tid på planering mellan fritidspedagoger och lärare. Samverkan ska vara något som sker gemensamt, genom planering och genom att ha barnens behov i fokus. Hur kan vi tillsammans hjälpa detta barn? Att man tillsammans försöker hitta olika aktiviteter och olika vägar för att hjälpa barnen eller ett barn specifikt, då har barnen mer chans att utvecklas, om fritidspedagoger och lärare använder sina kunskaper tillsammans. Istället för att använda en persons syn på vad som kan göras för ett specifikt barn eller en klass så bör man ha flera personers åsikter.

7.3 Resultat och analys av intervjuerna

I detta avsnitt redovisas resultatet av intervjuerna, som behandlar fråga b i form av en sammanställning av resultaten med utgångspunkt från de tre kategorier som jag valde efter att ha intervjuat fritidspedagogerna; samarbete och samverkan, fritidspedagogens roll och kompetens, livskunskap och informellt lärande. Varje kategori avslutas med en sammanfattning och kort analys.

7.3.1 Samarbete och samverkan

Samarbete sker inte så mycket i dessa skolor enligt de jag intervjuat men när det väl sker så är det i form av samverkan eller i form av ”du gör det du är bra på och jag gör det jag är bra på” (Kim, 60år).

Samverkan är något man vill uppnå då alla är överens om att det är viktigt att ha. Så här säger en fritidspedagog

Samverkan är en utopi där det ska funka mellan lärare och fritidspedagog. Oftast fungerar det inte för fritidspedagogen har mindre status. Utgångsläget ska vara att man ser varandra som individer och förstår varandras verksamhet. Förståelsen finns från fritidshemmets sida om vad skolan gör men inte tvärtom (Hasse, 41år)

Han fortsätter och berättar lite vad han tycker om samarbetet med lärarna

Vi samarbetar nog inte så mycket, jag skulle vilja ha det annorlunda, mer samarbete och samverkan för att hjälpa åt och stärka eleverna (Hasse, 41år)

Den andra fritidspedagogen som arbetar på samma skola uttrycker sig lite annorlunda och lyfter fram ett annat problem om samverkan

Vi har inte samverkan, utan vi har ”vad fritids ställer upp med”, vi finns till för att täppa igen luckor när lärarna behöver hjälp – exempel ett barn som behöver stöd (Kim, 60 år)

Hon menar att om det sker någon sorts samverkan så är det bara fritidshemmet och dess personal som ställer upp, oftast för att det är de som har tid på förmiddagen, enligt henne. Den sista fritidspedagogen som jobbar i en annan skola säger att deras samverkan fungerar på sätt och vis

Ibland så har jag halvklasser med eleverna där jag kan ha allt från livskunskap till läsning beroende på vad läraren håller på med, och det anser jag som samverkan då läraren berättar för mig vad hon gör i klassen och jag får hitta på något utifrån min kompetens som kompletterar det (Jonna, 32 år)

Hon påstår att samarbetet kan ske på så vis att fritidspedagogen stödjer läraren, det framstår även hos de två andra fritidspedagogerna. Jonna anser även att lärarna inte spenderar så mycket tid med att bara prata med eleverna och detta kan göra att samarbetet blir svårare mellan fritidspedagogen och läraren. Att lärarna inte vet vad barnets behov är om de inte känner barnet ordentligt. Jonna anser att:

Lärarna och fritidspedagogerna måste vara ett team och samverka när det gäller eleverna eller i alla fall utbyta erfarenheter av den bild man har fått av barnet i fråga (Jonna, 32år)

De tre fritidspedagogerna har alla infliktat att det är rektorns ansvar att sätta nivån på samverkan och att om det överhuvudtaget ska ske är rektorns ansvar. Det är han som bör sträva efter bättre verksamhet och då behövs samverkan påstår alla tre. Men de säger ingenting om att rektorn verkligen gör det.

7.3.2 Sammanfattning och min analys

Samverkan är beroende av samarbete mellan fritidspedagoger och lärare. Det handlar om att ge och ta och att hjälpa varandra, men dessa tre fritidspedagoger anser att det är de som hjälper lärarna och aldrig tvärtom. Alla tre anser att man bör ha samverkan men inte nödvändigtvis att det sker som de själva önskar. Det verkar som att samverkan egentligen inte sker *mellan* fritidspedagogen och läraren. Fritidspedagogerna Kim och Hasse berättar under intervjuerna vad samverkan är men inte direkt vad

som sker i deras skolor. Kim uttryckte istället att; *om det sker samverkan så är det vad fritids ställer upp med*. Jonna säger att lärarna och fritidspedagogerna måste vara ett team. Vilket anses vara viktigt för dessa fritidspedagoger. Fritidspedagoger ska inte bara komplettera läraren utan samarbeta *med* läraren.

7.3.3 Fritidspedagogens roll och kompetens

Två av fritidspedagogerna (Kim och Jonna) sa båda under respektive intervju att fritidspedagogen kan mer om de praktiska ämnena än vad lärarna kan. Även att få eleverna att agera med varandra som grupp

Det är det praktiska vi är bättre på tror jag än lärarna och lärarna är bättre på att lära ut det teoretiska. Så vi lär ut det den andra inte lär ut. Vi får eleverna att vara mer sociala mot varandra då vi inte sätter press på dem, det där med betygsättning och så (Kim, 60år).

Detta sker i Kims skola, att hon har hand om de praktiska och läraren om det teoretiska. Genom samverkan kan man komplettera varandra. Medan Jonna uttrycker det så här

Lärarna tror att vi fritidspedagoger bara har kompetens att leka med barnen eller vakta dem, men skulle de samverka mer med oss så skulle de se att det inte är det vi gör egentligen. Det ingår ju i vår kompetens att utveckla det sociala hos eleverna och även göra praktiska saker med dem (Jonna, 32år).

Det Kim och Jonna försöker säga är att lärare bör få mer förståelse för vad fritidspedagoger gör och att detta kan göras via samverkan. Annars kommer det att se ut som det gör nu, som enligt citaten. Har man samverkan så kan man se varandras kompetens. Det en fritidspedagog verkligen är sur över är att fritidspedagoger bara hamnar vid sidan om gällande skolan

Vår roll är att vara stödlärare och hjälpa lärarna bara, vi får inget annat utrymme känns det som. Det känns som att de inte vill ha oss där i klassrummet, att vi är i vägen för lärarna (Jonna, 32år)

Att vara vid sidan om gällande skolan är nog inte Jonna ensam om, det tycker även Kim. Alla tre fritidspedagogerna anser att det är de som tar hand om de praktiska övningarna så som exempelvis livskunskap, drama och eventuellt bild och skapande. Medan lärarna har ansvar att eleverna arbetar i klassrummet. En fritidspedagog anser att fritidspedagoger hjälper läraren i klassrummet

Som fritidspedagog så hjälper man till att driva verksamheten. Man utgår ifrån elevernas perspektiv och då hjälper de elever som behöver hjälp (Hasse, 41år)

Medan den andra fritidspedagogen i samma skola påstår att den inte är i klassrummet

Jag har lektioner, under skoltid med eleverna men mer pedagogiskt som till exempel livskunskap. Det som är synd med detta är att vi hamnar vid sidan om, för att vi är inte i klassen utan istället har vi egna lektioner utanför. Det är ju under skoltid, så vi borde räknas som lärarna... (Kim, 60år).

7.3.4 Sammanfattning och min analys

Alla håller med om att man är stödlärare i någon form och hjälper läraren i skolan och i klassrummet, men det verkar inte som att Kim är med i klassrummet utan hon har lektioner med eleverna som hon kallar livskunskap. Att ha Livskunskaps lektioner verkar göra att fritidspedagoger hamnar utanför, men enligt Kimber (2009) så kan man ha livskunskap i klassrummet under lektionstid – vilket skulle medföra att fritidspedagoger inte hamnar utanför gällande skolan. Detta skulle göra att samarbetet skulle ske lättare, när det gäller Livskunskap och förmiddagarna. Att fritidspedagogen kan ha halvklasser. Fritidspedagoger ansvarar för de praktiska ämnena anser de alla och tycker att det är negativt att de hamnar utanför verksamheten trots att det är under lektionstid. Samverkan skulle kunna användas som ett komplement, där man samarbetar genom att fritidspedagogen gör det praktiska med eleverna och lärarna går igenom det teoretiska i klassrummet. Det verkar som att dessa tre fritidspedagogers kompetens inte används fullt ut, då de själva uttrycker lite irritation av att de inte har lika hög status som läraren när det gäller deras yrkeskompetens. De är oroliga för hur de ska uttrycka sig när det gäller deras kompetens och vad de kan och får göra i skolan, utan att vara i vägen för lärarna som Jonna uttrycker det. Det framgår att fritidspedagogerna har samma mål när det gäller att utgå från barnens perspektiv och att helt enkelt utgå från barnen. Vilket lärarna också vill, anser fritidspedagogerna.

7.3.5 Livskunskap och informellt lärande

Informellt lärande är huvudsakligen vad en fritidspedagog arbetar med, i både fritidsverksamheten och under skoltid – om fritidspedagoger har lektioner med eleverna.

Livskunskap är viktigt att ha med, även om det börjar försvinna mer och mer nu. Det är här vi kan använda vår kompetens och där bland annat det informella lärandet sker, här utvecklar vi det sociala hos eleverna och detta borde finnas mer av (Jonna, 32år)

Hasse ansåg istället att livskunskap visst var informellt men att det numera är ett arbetssätt

Man ska baka ut den som arbetssätt hela skoldagen, och inte ha det som en enskild sak. Utan man använder sig utav det vid behov, om det exempelvis har hänt något. Dessutom har vi fritidspedagoger bättre kompetens än lärarna när det gäller livskunskap. Då vi tänker på det sociala. Läraren tar upp problemet och vill veta *orsak* och *verkan* medan jag som fritidspedagog tar upp frågor om *hur man ska tänka* kring det som hänt, detta så hela gruppen kan vara med (Hasse, 41år).

Detta gör att Hasse jobbar som Kimber (2009) påstår är bra, att man ska lära barnen hur man ska tänka kring det som hänt. Jonna anser att när hon har livskunskap så kompletterar hon det teoretiska som läraren gör i klassrummet

Ibland kan jag ha barnen utanför klassrummet då läraren gör något teoretiskt i klassen och jag kan belysa det via något praktiskt. Om eleverna exempelvis jobbar med människan i klassrummet så kan jag på livskunskapen prata om alla människors lika värden och kanske ha en liten teater/lektion med eleverna om det. Detta brukar vi ha genom dilemman som vi tillsammans med barnen diskuterar (Jonna, 32år).

Detta gör att det blir en sorts varvning mellan teori och praktik. En viktig aspekt i arbetet med livskunskap och informellt lärande är eleverna, om de lär sig något och om det är bra för dem. Dessa arbeten med dilemman kan ge barnen chans att säga vad de anser om just det dilemmat. Viktigast är om de tycker om själva lektionen. Kim som också använder sig av Livskunskap berättade att

Barnen var väldigt nöjda förra året då vi gjorde en undersökning i skolan. Det tyckte det var viktiga saker som togs upp på livskunskapen som annars inte diskuteras i klassrummet. De får lära sig att samarbeta här, vart får de lära sig det annars? (Kim, 62år).

Det som alla tre kan hålla med om är att livskunskap bör finnas med i skolan, vilken form det än är. Hasse uttrycker det så här

Det är skolans sociala ansvar att ha livskunskap, tycker jag (Hasse, 41år).

7.3.6 Sammanfattning och min analys

Livskunskap är både informellt och formellt lärande, men dessa fritidspedagoger verkar bara ha det informella lärandet i åtanke. De som har livskunskap utanför klassrummet har ändå det i skolan. Alla fritidspedagogerna här anser att livskunskap behöver finnas med för att det ska finnas någon plats i skolan för bland annat den sociala utvecklingen, bortsett från fritidshemmet. Det verkar som att livskunskap skulle kunna vara en typ av samverkan där fritidspedagog och lärare diskuterar och kommer överens om vad som ska ske på Livskunskapen eller också på fritidspedagogens område. Då har de ett samarbete som skulle gynna eleverna, man kan komplettera och varva mellan teori och praktik. Men det säger inte att det inte även finns formellt lärande i livskunskapen. Livskunskap innehåller det som en fritidspedagog har kompetens att göra, så som social kompetens och att kunna stärka eleverna som individer så att de kan utvecklas inom sin grupp och som individ. Livskunskap är inget separat ämne och betygsätts inte, det är övningar och ett arbetssätt i skolan. Dessa övningar och arbetssätt anses, enligt dessa fritidspedagoger, innehålla deras kompetens och är då en del av deras uppgift i skolan. Enligt Kimber (2009) så är det som lärs ut i livskunskap något som en fritidspedagog har kunskap att göra, såsom social kompetens och samarbete.

8. Slutsats

Syftet med denna uppsats var fritidspedagogens syn på samverkan med lärarna i skolan. Detta skulle jag försöka besvara utifrån mina frågeställningar som var:

- Hur går samverkan till mellan lärare och fritidspedagoger, mellan skola och fritidshem?
 - a) Vad säger styrdokumentet, läroplaner?
 - b) Vad säger de tre fritidspedagogerna som jag har intervjuat?
 - c) Finns det någon skillnad mellan vad som skrivs i styrdokument/läroplaner och vad de tre fritidspedagogerna säger om sin vardag?

Har jag kunnat besvara dessa frågor i uppsatsen? Svaret på fråga a har jag hittat i styrdokumentet, där står det att samverkan är något som rektorn och lärarna har ansvar för (Skolverket 2006, Skolverket 2011). Svaret är då att samverkan kan ske om rektorn och lärarna vill ha det. I styrdokumentet står det dock inget om hur samverkan ska gå till. Det står bara om hur bra effekt samverkan kan ge för arbetet med barnen, att det kan berika barnens utveckling. Att lärare och fritidspedagoger samarbetar tillsammans och har barn i fokus är det som gäller för samverkan (Skolverket 2006, 2011).

Svaret på fråga b är lite mer komplicerat. Fritidspedagogerna jag har intervjuat har alla olika uppfattningar om vad samverkan är och alla arbetar på olika sätt. Några arbetar med livskunskap, en annan har halvklass utanför klassrummet medan den tredje är i klassrummet. Detta är deras tolkning av hur samverkan sker rent praktiskt i deras skolor. De har även berättat vad samverkan är och hur det ska gå till, inte om det sker. Det som de berättade om samverkan var att: Kim påstår att de inte har samverkan men att de istället har det som hon kallar ”vad fritids ställer upp med”. Hasse säger klart och tydligt att de inte samarbetar så mycket men att han vill ha en förändring på det. Jonna har halvklasser och kallar det samverkan då hon kompletterar läraren.

Resultatet visar att samverkan är olika i olika skolor och dessutom olika från person till person. Det är allt från samarbetet mellan läraren och fritidspedagogen till ett arbetssätt man har i skolan för att gynna eleverna, i exempelvis form av Livskunskap. Min slutsats är att man bör ha samverkan, på något sätt, antingen som ett arbetssätt i form av Livskunskap som Hasse sa eller att man har det vid sidan om lektionerna. Att fritidspedagogerna är ett komplement i klassrummet kan vara bra då man ska ha livskunskap, där läraren och fritidspedagogen samarbetar fram materialet eller går efter Kimbers SET.

Jämförelsen mellan fråga a och b, alltså fråga c är att i styrdokumentet står det hur samverkan bör vara och hur den kan gynna verksamheten men i verkligheten anpassas samverkan till den skola man arbetar i. Det verkar som att man strävar efter att ha den bästa samverkan och där ingår fritidspedagogen. Men i verkligheten anpassas samverkan efter skolans behov och tillgänglighet och då kanske inte fritidspedagogen inkluderas i skolans arbete. Om samverkan nu sker så är det oftast uppdelat, lärare och fritidspedagoger gör det man har kompetens att göra.

Artikeln gjord av Löfstedt (2011) om Livskunskap får mig att fundera på om jag verkligen vill arbeta med Livskunskap i någon form, då hon påstår att de kan ge en motsatt effekt. Hon menar att barnen kan bli kränkta eller utanför just för att de kanske inte deltar i övningar eller för att de kan bli utsatta och mobbade. Slutsatsen om livskunskap är densamma som den om samverkan, det ska anpassas till skolan och verksamheten. Dessa skolor verkar ha samverkan för att det står så i styrdokumentet men att den inte sker så att det passar alla och att alla inte är delaktiga. Tidsbrist verkar vara en huvudpunkt då man bara tänker på sitt arbete och hur det ska gå för en själv, istället för att tänka på hela verksamheten. Viktigast av allt är att både samverkan och om man nu har livskunskap måste anpassas efter barnen, då det är dem det handlar om i båda fallen. Att anpassa skoldagen och undervisningen så att barnens utveckling blir till det bättre i den mån man som lärare och fritidspedagog kan, är det som man strävar efter. Samverkan mellan fritidspedagoger och lärare kan vara en bra start. Livskunskap finns inte med i läroplaner som ett ämne och då betygsätts eleverna inte, det är både informellt och formellt. Men Enligt Kimbers (2009) syn på Livskunskap så kan både lärare och fritidspedagog hålla det, de ska samverka. Hennes version av Livskunskap, SET, som en fritidspedagog har kompetensen till att genomföra. Livskunskap, arbetssätt eller inte, verkar vara ett bra inslag i skolverksamheten för att hjälpa barnen utvecklas socialt, som enligt Kimber (2009).

Den sista slutsatsen som jag kan dra av mitt resultat är att yrket fritidspedagog tack vare införandet av lärarlegitimationen och förkortningen av utbildningen kan få en ännu lägre status. Detta kan leda till att lärare kanske inte vill ha samverkan med fritidspedagoger, som också kan leda till att det blir sämre kvalitet i verksamheten på grund av kommunikationsbrist. Samverkan är inte en relation vilket borde göra att samverkan sker oftare mellan fritidspedagoger och lärare, oavsett status eller yrkeskompetens. Detta eftersom det inte handlar om ens relation med en annan kollega utan att det handlar om att genom samverkan tillsammans hjälpa barnens utveckling. Samverkan kan nog leda till att lösa de flesta samarbetsproblem mellan skola och fritidshem, då man som fritidspedagog och lärare samtalar om sina verksamheter och hur man arbetar där. Då får man som arbetskamrat en bättre syn på de andras kompetens.

9. Diskussion

Studien syftar på att se hur utvalda fritidspedagoger ser på samverkan med lärare. I detta avsnitt diskuterar jag min metod sedan diskuterar jag delvis utifrån de tre kategorierna som användes i resultatet. Sist har jag ett litet avsnitt för avslutande tankar.

9.1 Metoddiskussion

Intervjuer är mer personliga än andra val av metoder, så som enkätundersökning (Patel 2003, s. 69). Det är verbalt och man kan se hur personen man intervjuar reagerar på det man frågar, detta för ett mer genuint förhållningssätt till frågan och svaret. Dessa frågor skulle jag nog kunnat få svar på även i en enkätundersökning, som jag skickar till dem via mail eller ger till dem personligen. Det kanske hade gett mig ett mer utförligt svar och kanske mer att utgå ifrån. Då hade jag dock inte fått med de personliga uttrycken och höra hur de verbalt svarar och tycker om frågorna. Mitt val av metod kan ha gjort att mina svar inte blev de jag kanske hade hoppats på, då jag inte fick flera synvinklar på frågorna. Val av personer att intervjua skulle jag nog ha tänkt mera på, då Hasse är både fritidspedagog och lärare och kan därmed ha påverkat svaren jag fick utav honom.

Skulle jag ha gjort något annorlunda så skulle jag nog ha gjort observationer och då kunna se vad samverkan verkligen är, istället för att nöja mig med intervjuerna och styrdokumentet. Jag skulle nog även ha intervjuat rektorn och någon lärare för att se vad de tycker, men jag ville belysa fritidspedagogernas synvinkel. Dessutom skulle jag ha ställt mer utförliga frågor, exempelvis frågor som ger mig praktiska exempel på samverkan och hur det ser ut.

9.2 Samverkan som uppdelning

Enligt Pihlgren, samarbetar fritidspersonalen med skolan för att stödja barnen på skoltid (Pihlgren 2011). Fritidspedagoger och lärare samarbetar för att det gynnar eleverna. Det framgick inte i mina intervjuer att fritidspedagogerna samarbetar med lärarna som de tyckte att de skulle, men samarbetet mellan fritidspedagogerna på fritidshemmet verkade det inte finnas några större problem.

Som Johansson nämnde så kan samverkan göra att det trots samarbete blir en uppdelning mellan fritidspedagoger och lärare där varje part gör sitt och går efter sin egen kompetens (Johansson 2000). Att

det kanske är så i skolorna är inte konstigt då man arbetar med det man är bra på. Det kanske är så att man har ansvar för olika delar i samverkan, då anpassat till sin kompetens. Att lärarna har ansvar för att samverkan ska ske i skolan och att fritidspedagoger har ansvar att det ska ske på fritidshemmet. Att ge och ta är något som Johansson (2000) påstår är viktigt, det gäller att man hjälper varandra. Enligt de fritidspedagoger jag intervjuat så har fritidspedagogerna hand om det praktiska skolarbetet medan lärarna har hand om det teoretiska. Det kan alltså bildas en sorts uppdelning i samverkan, där var och en gör sitt. Detta har även de jag intervjuade märkt, men de säger det inte rakt ut. Fritidspedagogerna sa (finns även under resultatet)

Vi har inte samverkan, utan vi har ”vad fritids ställer upp med”, vi finns till att täppa igen luckor när lärarna behöver hjälp (Kim, 60år).

Vi samarbetar nog inte så mycket, jag skulle vilja ha det annorlunda, mer samarbete och samverkan för att hjälpas åt och stärka eleverna (Hasse, 41år).

Lärarna och fritidspedagoger måste vara ett team och samverka när det gäller eleverna eller i alla fall utbyta erfarenheter (Jonna, 32år).

Utifrån Kims och Hasses citat så kan man konstatera att det finns en uppdelning i samverkan, även om det inte sägs rakt ut. De nämner inget om att de gör något arbete tillsammans. De påstår i resultatavsnittet (s. 22-23) att samverkan är det ena och det andra men inte om och hur det sker i deras verksamheter, undantaget hos Jonna som sa att hon hade halvklasser och menade att det är samverkan för henne då hon diskuterar innehållet med läraren.

I Läroplanerna står det mer att det är läraren och rektorn som ska utveckla samarbetet mellan skola och fritidshem (Skolverket 2006, Skolverket 2007). Detta säger klart och tydligt att det inte är fritidspedagogen som bestämmer om samarbete och samverkan ska finnas mellan dem själva och läraren. Det är upp till skolan, läraren och rektorn. Detta visar att styrdokumentet och verkligheten inte alltid stämmer överens. Enligt intervjuerna sker inte samverkan i verkligheten och om den sker så är det oftast bara fritidspedagogerna som ställer upp för lärarna, även om det står i Läroplanerna att det är läraren som ska se till att samverkan sker men att lärarna i verkligheten inte gör det.

Rohlin påstod, att i bra verksamheter samarbetar fritidspedagoger och lärare för att de vet vad den andra har för kompetens (Rohlin 2011). Detta skulle kunna vara ett mål för hur varje skola bygger upp sin

verksamhet, att jobba tillsammans som en grupp. För att bygga upp sådan verksamhet handlar det mest om att ha tid att planera. Fritidspedagogerna jag intervjuat påstår däremot att det inte finns tid till det, de vill att det ska vara annorlunda men det är ingen lärare som har tagit tag i detta.

9.3 Kompetens

Fritidspedagogen är numera i skolan som Hansen (2000) nämnde. Detta gör att man som fritidspedagog och lärare borde samverka. Det som är svårast för fritidspedagogerna är att de känner att deras yrkesidentitet försvinner då de är i skolan med lärarna. Sedan har de i och med ändringen i lärarutbildningen gemensamt fått beteckningen Lärare på Högskolan (Johansson 2011). Detta bör göra att de stora skillnaderna mellan en lärare och en fritidspedagog försvinner, så som status och lön. Om lärarlegitimationen inte är aktuell för fritidspedagoger numera så kan det i alla fall vara någon sorts samverkan med lärarna. Olika utbildningar, inom fritidspedagog och lärare ska inte förstöra samarbetet i verksamheten, där man ska fungera som en grupp och försöka samverka för att gynna barnen och kvaliteten i skolan och på fritidshemmen. En fritidspedagog, enligt Widman (2011) har hand om de praktiska övningarna, så varför kan de också inte ha de praktiska övningarna i skolan? Både Hansen (2000a) och Sevéus (2010) påstår att en fritidspedagogs kompetens är den sociala kompetensen, och att fritidspedagogen kan hjälpa elever utvecklas socialt.

Idag är fritidshemmet och dess personal integrerat som det var förr. Detta för att balansera ut det teoretiska med det praktiska, där tillförandet av det praktiska skulle göra att barnen utvecklas både psykiskt och fysiskt. Det som också är som förr är att det sker kompletteringar i verksamheterna (Rohlin 2000). Vi har således gått tillbaka till hur det var förr. Det händer ändå trots samverkan att fritidspedagoger hamnar utanför, men då säger Hansen (2000) att en varvning mellan teori och praktik är lösningen. Detta påstår även en fritidspedagog i mina intervjuer, att teori – det som läraren lär ut till eleverna brukar göras praktiskt – det som fritidspedagoger gör med eleverna. Detta gör att betydelsen för den nya beteckningen *Lärare med inriktning mot fritidshem* verkligen har en stor betydelse, då man som fritidspedagog också är lärare. Det var ju trots allt det praktiska som gjorde att fritidspedagogutbildningen bildades under 1965. Då rekreationstanken uppstod av Myrdal. Lärarinnorna påstod att det inte ingick i deras yrke vilket gjorde att fritidspedagoger behövdes, någon som kan mer om det praktiska (Rohlin 2000). Enligt Hippinen så har Lärare med inriktning mot fritidshem olika uppgifter och roller genom hela dagen (Hippinen 2011). Detta kan förstärkas av det fritidspedagog 1 nämnde:

Jag har lektioner, under skoltid med eleverna men mer pedagogiskt som till exempel livskunskap (Kim, 60år).

Det verkar som att hon måste betona att hon har lektion under skoltid och att det hon har, exempelvis livskunskap, är mer pedagogiskt och socialt än det lärarna har under ämnesmässiga lektioner. Alltså att hon också verkar ha en annan roll på skoltiden än den hon har på fritidstiden, då hon inte har lektioner. Med den nya beteckningen så bör man inte som fritidspedagog vara det ”plåster” som Fröman & Johansson (2011) pratar om, man ska istället arbeta tillsammans. Fritidspedagogerna ska inte längre finnas till i skolan bara för lärarens behov, då de behöver halvklasser, som Kim nämnde (Kim, 60år).

Hülphers (1998) tycker att fritidspedagog är ett kompletterande yrke. Han påstår att man som fritidspedagog ska ha mer kompetens om det som läraren gör i klassrummet så man kan byta roll med läraren vid behov (Hülphers 1998). Detta kan göra att glappet i status mellan en lärare och en fritidspedagog blir ännu större, då de kan byta roll i skolan, då är fritidspedagogens roll mindre värd då de ska kunna hoppa in istället för läraren och inte tvärtom. Detta gör att fritidspedagogerna får ännu mindre betydelse i vad de gör, att de bara ska komplettera läraren gör att samverkan kanske inte fungerar för att det inte finns något att samverka om. Detta då fritidspedagogen bara är ett komplement, som Hülphers uttryckte det. Det kan dock vara så att fritidspedagoger jobbar i skolan och då som ett komplement till lärarna och inte som ersättare. Att fritidspedagogen kompletterar för att stödja vissa barn eller en viss klass i exempelvis halvklasser eller livskunskap där aktiviteter kan komplettera skolämnen anser Rohlin (2000) inte vara konstigt. Rohlin (2000) påstår att en fritidspedagog ska kunna stödja elever men då kanske inte under skoltid, medan om man tänker på Hülphers (1998) så är komplement en bättre lösning och då under skoltid.

Hansen (2000a) påstår att en fritidspedagogs kompetens är bred och de själva ibland inte vet vad de ska göra utanför deras egen miljö. Detta kan göra att man är osäker på sin kompetens och då har svårt att uttrycka vad det innebär att vara fritidspedagog i skolan. Hansen (2000a) definierar att en fritidspedagog arbetar med den sociala kompetensen och att fritidspedagogen arbetar i praktiska situationer, detta med barnen som utgångspunkt. Detta är något som gör att en fritidspedagog kan ha en betydande roll i skolan och inte bara i fritidshemmet.

På Södertörns Högskola finns en utbildning för fritidspedagoger som ska ge fritidspedagogen kunskaper om barns sociala utveckling och förståelse så man kan ta vara på barnens alla intressen (Södertörns Högskola 2011). Utgår jag från den fråga som Sundström (2007) ställde *om fritidspedagogernas*

arbetsuppgifter i skolan finns med i deras yrkesprofession så kan jag nu, efter resultatet, se att de har kompetens att göra de uppgifter de får under skoldagen också, då det ofta handlar om praktiska saker eller sociala relationer. Detta gör en fritidspedagog redan i fritidshemmet, så varför skulle inte fritidspedagogen kunna genomföra det under skoltid? Man kan dock få olika roller under dagen men det borde ses som positivt och inte negativt som kanske en fritidspedagog ser på det då den vill ha en yrkesidentitet och inte flera olika. Att de får jobba som komplement till läraren under skoltid eller ha halvklasser i exempelvis Livkunskap och sedan efter skolan använda samma kompetens men mer fritt och oberoende på skolan, så som utomhus eller via aktiviteter som inte kan göras under skoltiden.

9.4 Livkunskap och informellt lärande

Livkunskap är en sorts samverkan, där man kan förvandla det teoretiska som oftast finns i skolan till något praktiskt i Livkunskapen exempelvis på förmiddagarna. Här kan fritidspedagoger ha halvklasser. Livkunskap är ett eget område men som används olika då det kan vara ett område där man gör saker för att komplettera andra ämnen, med att exempelvis göra något praktiskt. Det framstår i intervjuerna att det kan vara en lösning, eller ett bra inslag i skolan att ha med livkunskap om det är ett arbetssätt eller något som fritidspedagoger har i halvklass. Sevés (2010) påstår att Livkunskap innehåller något som de andra skolämnen inte gör. Livkunskap innehåller det som en fritidspedagog redan har kunskap om. Sevés fortsätter och säger att det handlar ofta om mobbning och kränkningar men också om den sociala kompetensen (Sevés 2010, Kimber 2009). Detta är något som en fritidspedagog har kompetens om och kan då ha övningar om det, då man får det under utbildningens gång. Under högskolutbildningen så får man en förståelse för barns sociala utveckling, välbefinnande och identitetsskapande (Södertörns Högskola 2011). Vilket kan tolkas till att man har kompetens som fritidspedagog att ha praktiska övningar med eleverna då man har förståelse för eleverna och deras behov.

Det är på Livkunskapen som en del av det informella lärandet sker, saker som kanske inte lärs ut i ämnesmässiga lektioner. Här får eleverna instrument för hur man ska vara som en medmänniska men också hur man samarbetar och hur konflikter kan lösas. Enligt Pihlgren (2011) så ska fritidspedagogen oftast bara delta i en situation som barnen själva skapar erfarenheter i. I det informella lärandet lär sig eleverna själva nya saker, utan hjälp av fritidspedagogen eller läraren. Barnen lär sig saker som de inte lär sig i de ämnesmässiga lektionerna, om det är som Kim påstår

De (barnen) tyckte det var viktiga saker som togs upp på livskunskapen som annars inte diskuteras i klassrummet. Och de får lära sig att samarbeta här, vart får de lära sig det annars? (Kim, 60år).

Så det anses viktigt att Livskunskap införs, då det exempelvis är en tillgång för barnens sociala kompetens. Nu när fritidspedagoger inte kan undervisa, då de inte får lärarlegitimation, kan de arbeta med detta eftersom det delvis är något informellt och delvis innehåller sådant som en fritidspedagog har kompetens om. Det informella lärandet verkar ske hela tiden och oftast omedvetet och oplanerat. Det kan även ske i klassrummet och med läraren, inte bara med fritidspedagogen. Lärarförbundet (2005) påstår att det informella och formella sker samtidigt så då kan lärare och fritidspedagoger samarbeta med det formella för att sedan få barnen att hamna i informella situationer. Dessa situationer brukar oftast utgå från barnen då de dyker upp när man gör annat som exempelvis i Livskunskapen. Har man en aktivitet på Livskunskap som är formell, och som man tillsammans med läraren format så kan barnen utifrån aktiviteten själva med deras tidigare erfarenheter tillsammans få och skapa informellt lärande – lärandet som sker i stunden oberoende av vad man gör. Att man exempelvis lär sig samarbete under en teaterlektion är då inte konstigt. Läraren eller fritidspedagogen är bara där för stöd till barnen, men det informella lärandet kommer oftast från barnen själva.

9.5 Avslutande tankar

Jag avslutar med några tankar som Hansen skrev - för att en fritidspedagog ska erkännas som en yrkesgrupp som ska verka med sin profession i skolan så ska man först och främst ha diskussioner inte bara med sin yrkesgrupp utan också med grundskollärarna och förskollärarna. Detta kan då göra att alla blir mer medvetna om att fritidspedagogens bidrag till skoltiden är betydelsefull (Hansen2000a, s. 159-160), då vet man vad en fritidspedagog har för yrkeskompetens. Att vi som fritidspedagoger oftast har hand om det informella och praktiska borde inte hindra oss från att blandas med det formella och teoretiska som läraren gör. Detta görs bäst genom och i samverkan, där man kan utbyta erfarenheter och samarbeta för en bättre miljö för barnen. Kimbers (2009) SET kan vara en bra samarbetsövning och ett bra arbetssätt inte bara för att det gynnar eleverna utan för att fritidspedagoger och lärare har chans att tillsammans ha övningar, praktiska som formella till teoretiska och informella. SET och livskunskap tog jag upp bara som ett exempel det finns nog betydligt mer övningar eller arbetsformer som man kan göra för att fritidspedagoger och lärare ska samarbeta. Men den stora nyckeln är samverkan och samarbete.

10. Referenslista

- Fröman, Hans & Johansson, Olof (2011) ”Lagarbetet och dess utveckling”. I (red) Pihlgren, Ann S (2011) *Fritidshemmet – fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Hansen, Monica (2000) ”Fritidspedagogen och framtiden”. I (red) Johansson, Inge & Holmbäck Rolander, Ingrid (2000) *Vägar till pedagogiken i förskola och fritidshem*. Liber: Stockholm
- Hansen, Monica (2000a) ”Fritidspedagogen – en av lärarna i skolan”. I (red) Kärrby, Gunni (2000) *Skolan möter förskolan och fritidshemmet*. Lund: Studentlitteratur.
- Hippinen, Anneli (2011) ”Yrkesroll i förändring”. I (red) Pihlgren, Ann S (2011) *Fritidshemmet – fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Hülphers, Staffan (1998) *Fritidspedagog – ett yrke i förändring*. Högskolan i Karlstad
- Johansson, Inge & Holmbäck Rolander, Ingrid (2000) *Vägar till pedagogiken i förskola och fritidshem*. Liber: Stockholm
- Johansson, Inge (2011) *Fritidshemspedagogik. Idé- ideal – realitet*. Liber AB: Stockholm
- Kimber, Birgitta (2009) *Att främja barns och ungdomars utveckling av social och emotionell kompetens. SET: teori och praktisk tillämpning för pedagoger*, Kristianstad: Epago, 2009
- Kullberg, Birgitta (2004) *Etnografi i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur. Andra upplagan
- Läraryrket (2005) *När intresse blir kunskap. Fritidspedagogikens mål och medel*. Hämtat den 2 januari 2012 från, www.lararforbundet.se
- Löfstedt, Maria (2011) *Ämne som inte är något ämne*. Lära. Stockholm nr 1.
- Olsson, Erik (2011) *Fritidspedagoger gör uppror mot ny skollag*. Hämtat ur Dagens Nyheter den 20 november 2011, från <http://www.dn.se/nyheter/sverige/fritidspedagoger-gor-uppror-mot-ny-skollag>
- Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Pihlgren, Ann S (2011) *Fritidshemmet – fritidslärarens uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. Lund: Studentlitteratur AB.

Rohlin, Malin (2000) "Fritidshemmets framväxt". I (red) Johansson, Inge & Holmbäck Rolander, Ingrid (2000) *Vägar till pedagogiken i förskola och fritidshem*. Liber: Stockholm

Rohlin, Malin (2011) *Fritidspedagogik och lärande*. I (red) Pihlgren, Ann S (2011) *Fritidshemmet – fritidslärarens uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. Lund: Studentlitteratur AB.

Sevéus, Valentin (2010) *Livskunskap på schemat – om skolan, riksdagen och lusten att berätta*. Stockholm: Seveus.

Skolverket (2006) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo94*. Hämtat 11 oktober 2011 från, www.skolverket.se

Skolverket (2007) *Allmänna råd och kommentarer – Kvalitet i fritidshem*. Hämtat 12 oktober 2011 från, www.skolverket.se

Skolverket (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr11*. Hämtat 12 oktober 2011 från, www.skolverket.se

Skolverket (2011a) *Läraryftet II – en väg till ämnesbehörighet*. Hämtat 20 november 2011 från, http://www.skolverket.se/fortbildning_och_bidrag/lararlegitimation/om_lararyftet

Skolverket (2011b) *Legitimation för lärare och förskollärare*. Hämtat 20 november 2011 från, http://www.skolverket.se/fortbildning_och_bidrag/lararlegitimation/2.2820

Sundström, Alexander (2007) *Vad gör fritidspedagogen i skolan?* Lärarhögskolan i Stockholm. Hämtat 20 oktober från, www.diva-portal.org/smash/search.jsf

Södertörns Högskola (2011) *Grundlärarutbildning med interkulturell profil mot fritidshem*. Hämtat 12 november från, http://webappl.sh.se/p3/ext/content.nsf/aget?openagent&key=sh_program_page_0_P2505

Widman, Anders (2011) *Ge fritidspedagogerna legitimation*. Göteborgs-Posten. Hämtat 2 oktober 2011 från, <http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.668439-ge-fritidspedagogerna-legitimation>

11. Bilaga 1

De frågor och följdfrågor som inte är relevanta för undersökningen har jag inte med här. De följdfrågor som dök upp har jag inte heller med då de kan ha blivit olika för varje intervju.

Det frågor jag ställt i de samtliga tre intervjuerna är:

- Vad gör du när eleverna har lektion?
- Vad är samverkan för dig?
- Tips på samverkan?
- Hur samarbetar ni med lärarna?
- Hur har borttagningen av lärarlegitimationen påverkat ditt arbete?

12. Sammanfattning

Titel: Fritidspedagogens syn på samverkan med lärarna

Namn: Magie Esber

Handledare: Karin Ehrlén

HT 11

Jag har i mitt examensarbete undersökt vad en fritidspedagog gör i skolan. Jag har ställt frågorna hur det är med samverkan mellan fritidspedagogerna och lärarna enligt styrdokument och enligt de intervjuer jag gjort med tre fritidspedagoger.

I litteraturdelen började jag med att beskriva en historisk bakgrund till fritidshemmet och fritidspedagogens yrke fram till den nya lärarutbildningen 2011.

Mitt teoriavsnitt, i tidigare forskning och teori, fokuseras på samverkan mellan fritidspedagog och lärare.

I forskningsdelen tar jag upp intervjuerna jag gjorde med tre fritidspedagoger vid tre olika tillfällen. Resultatet visar att det finns variationer inom yrket och att samverkan sker om läraren och rektorn vill. Dessutom att verkligheten inte är som det står skrivet i alla styrdokument.

I min slutsats och diskussion tar jag upp fritidspedagogens kompetens, samverkan och livskunskap och för en diskussion om hur det ser ut enligt de fritidspedagoger jag intervjuat men också utifrån tidigare litteratur som jag tagit upp. Jag skriver här svaret på mina frågeställningar som jag delvis har kunnat besvara utifrån min undersökning.

Sökord: Fritidspedagog, historia, livskunskap och samverkan.